

Felaktiga benämningar leder tanken åt fel håll

Det är utmärkt att en språkgrupp bildats inom Svensk ortopedisk förening för att främja användningen av bra svenska uttryck inom ortopedin. Ännu viktigare är säkert att de benämningar som används är medicinskt riktiga. Annars är risken för felaktig behandling uppenbar.

Vid läsning av artikeln i Läkartidningen 4/99 om språkfrågor inom ortopedin kan med tillfredsställelse konstateras att en språkgrupp bildats i Svensk ortopedisk förening. Det är ju eftersträvan svårt att använda bra språkliga uttryck på svenska. Men säkert är viktiga är att man tillämpar beteckningar och diagnoser som är medicinskt riktiga och inte leder tankarna åt ett håll som kan medföra att tvivelaktig eller rent av felaktig behandling ordinerar. Detta berör även andra läkargrupper, t ex allmänläkarna.

»-it»-diagnoser sällan inflammation

Exempel på detta är en rad tillstånd som, sannolikt av gammal hävd och slentrian, fått ändelsen »-it», dvs inflammation, men där det inte föreligger någon dylik, åtminstone inte efter det alldeles akuta skedet. Det gäller t ex »lateral epikondylit», tennisarmbågesmärta, mer adekvat benämnd *radial epikondylalgi*. I flera studier där man gjort provexcision vid sådana tillstånd har PAD aldrig varit inflammation. Istället har det rört sig om »angiofibroblastisk hyperplasi» och/eller »mukoid degeneration». Liknande förhåller det sig med »Akilles-/hälsenetendinit», där det rätteligen handlar om Akillesparatendinos, i de allra flesta fallen. Även en slaskgrupp som »peritendinit», t ex

kring axeln, är med en till visshet gränsande sannolikhet felbenämnd. Vid många av sådana smärttillstånd föreligger en fibros- eller adherensbildning i aktuellt område, där involverade fria nervändslut kläms och sänder smärtimpulser, vilket kan leda till uppkomst av mer permanenta smärtcirklar.

Det är självklart bättre att använda en symptomatologisk term såsom *tendalgi*, *tendinos*, *insertalgi*, *epikondylalgi*, *epikondylopati* eller, efter mönster från idrottsmedicinen, mer verksamhetsrelaterade benämningar, såsom löparknä, hopparknä, kastaraxel, tennisarmbåge, golfarmbåge, fotbollsvrist, än en pseudoexakt men i grunden felaktig patologisk-anatomisk benämning. Av samma skäl bör diagnosen »osteochondritis dissecans» utsorteras till förmån för *osteochondrosis dissecans*. De föråldrade »-it»-benämningarna leder säkert till att många griper efter receptblocket och förskriver antiinflammatoriska medel vid tillstånd där det inte föreligger inflammation, vilket kan leda till mag-sår – hos patienten som biverkan och hos doktorn eftersom denna ordination inte botar!

Artros verkligen inte »förlitning»

Nästan värre är den vårdslösa försvenskningen av diagnosen artros i form av »förlitning», vilken är fullständigt felaktig och leder tankarna åt helt fel håll, när det i själva verket förhåller sig precis tvärtom: en led, och hela kroppen för övrigt, byggs upp av aktivitet, även ansträngande sådan. Man kan förstå att om gonartros »översatts» till knäförslitning, koxartros till höftledsförlitning och spondylartros till »utsliten rygg», känner patienterna det som om de slitit ut kroppen genom att arbeta för hårt, och steget till arbetsskadepågången är inte långt. Om aktiviteten, t ex i vissa yrken eller i elitidrottssammanhang, däremot leder till uppkomst av skador med ledstrukturdefekter och/eller hemartros (blod innehåller enzymer som har brosknedbrytande inverkan), kan man lättare förklara den ökade artrosfrekvens som finns i de sammanhangen, dvs av skadorna och inte av själva aktiviteten. Det har ju vi-

MEDICINENS SPRÅK

sats i ett antal studier, även redovisade vid flera symposier på Svenska Läkarsällskapets riksstämmor, att något samband mellan arbetets »tyngd» eller t ex excessiv löpning och artrosutveckling inte föreligger.

Patellalgi bättre än »chondromalacia patellae»

En annan helt föråldrad term är »chondromalacia patellae» för främre knäsmärtsyndrom, som faktiskt är den vanligaste orsaken till knäsmärtor hos människan. Kondromalaci betyder ju närmast sjukt brosk, men i både artroskopi- och obduktionsstudier sedan lång tid tillbaka har man bara i en liten minoritet av fallen funnit att broskförändringar skulle kunna förklara smärttillståndet. Mer adekvata benämningar på detta kliniska tillstånd är *patellalgi*, *patello-femoral artralgi*, *patello-femoralt smärttillstånd*.

En något märklig diagnosbenämning är också »pseudoartros» för icke-läkt fraktur, dvs falsk led, men där någon artros ju inte är för handen. Apropå fraktur måste man invända mot det vårdslösa bruket av »collum-fraktur» för det riktiga *höftfraktur*. Collum (= hals) finns ju på en rad olika ben i kroppen, och i höften är ju cirka hälften av frakturerna inte belägna i lårbenshalsen utan är trokantära! •

Författare

SVEN-ANDERS SÖLVEBORN

överläkare, verksamhetschef, ortopedenhets, lasaretten i Ystad och Simrishamn.